

Biblioteci vechi românești

„Le plus grand personnage qui, depuis trois mille ans, peut-être, fasse parler de lui dans le monde, tour à tour géant ou pigmée, orgueilleux ou modeste, entreprenant ou timide, sachant prendre toutes les formes et tous les rôles, capable tour à tour d'éclairer ou de pervertir les esprits, d'émouvoir les passions ou de les apaiser, artisan des factions ou conciliateur des partis, véritable prototype qu'aucune définition ne peut saisir, c'est le Livre”.

E. EGGER, *Histoire du Livre depuis ses origines jusqu'à nos jours*. Paris, Hetzel, p. VII.

„Până la noi n'a ajuns, în atâtea prefaceri pe care le-a suferit viața noastră în cursul vremurilor, nici una din marile culegeri de cărți care n'au lipsit pe vremuri. Despre unele din ele nici nu mai putem avea știri; câte o iscălitură, câte o însemnare, întâmplător chiar o listă, un catalog ni ajută să aflăm ceiace cu așa de mari cheltuieli în împrejurări așa de neprielnice, cu așa de mare iubire a fost strâns la un loc de rari oameni luminați — deși poate nu așa de rari cum îi credem — pentru ca apoi, supt ochii lor adeseori, scumpele cărți frumoase, cetite cu atâta bucurie, să se împrăștie de mâile grosolane ale jefuitoarelor, să se smulgă de mâile lacome ale negustorilor, sau să ajungă o jucărie pentru copiii nevinovați”¹⁾.

Bibliotecile noastre vechi nu puteau să cuprindă o varietate prea bogată de cărți, deoarece tipografiile indigene tipăreau exclusiv cărți bisericești. Literatura propriu zisă era reprezentată prin opere străine, aduse cu multe sacrificii de peste hotare; iar cea istorică exista numai în formă de manuscrise. Originalul era copiat și răspândit de grămățici. Câte odată boerul bibliofil își copia singur

toate manuscrisele, pe care dorea să le aibă în mica sa bibliotecă.

Din numărul, relativ mic, al bibliotecilor românești din trecut vom desprinde trei categorii principale, de care vom vorbi pe rând în acest mic studiu: *bibliotecile din mănăstiri*, *bibliotecile boierești și domnești* și *bibliotecile scriitorilor din trecut*.

I. Bibliotecile din mănăstiri.

Prozatorul Al Odobescu a publicat în „*Revista Română*”²⁾ o listă a cărților descoperite de el la mănăstirea Bistrița din Oțtenia. Primele noastre tipărituri; „*Liturghierul slavonesc*” tipărit de Macarie în 1508 la Târgoviște și „*Evangheliarul slavonesc*” tipărit de același, tot la Târgoviște, în 1512, figurează în biblioteca dela Bistrița.

Pe „*Evangheliar*” găsim scris de mână:

„In zilele pré piosului de Christos iubitorului Ión Radul Voevod, fiul Radului Voevod, marele Jupan Mané și soția lui Vlada au cumpărat această carte și au adăogat-o bisericeii cu numele adormirei a pré sântei Născătoarei de Dumnezeu, pentru sufletele lor și ale părinților lor, să slujiască sântului locaș. Iar cine va cuteza să o ia dela mănăstire, să fie blestemat de Domnul Dumnezeu și de précurata Maica sa și de 318 sânți părinți cei dela Nicea și să aibă parte cu cei ce au zis: ia-l, răsticnește pre el! și cu Iuda și cu Aria, și de noi păcătoșii să fie blestemat. Amin, amin, amin. In anul 7030 și 5 și luna aprilie, 17 zile. Mănăstirea ce se zice Mușătești”³⁾.

Dela această mănăstire evangheliarul a trecut la Cozia și de acolo la Bistrița. Cu tot blestemul înfricoșat al donatorilor, cartea a fost furată din mănăstire timp de 9 ani și readusă cu judecată domnească de un moș al domnitorului Const. Brâncoveanu:

„Această ivanghelie fosta de la Bistrița iar

¹⁾ N. Iorga, *Vechile biblioteci românești* — sau ce se cetia odinioară în țările noastre, — în „*FLOAREA DARURILOR*” I (1907), No. 2, pp. 65—82.

²⁾ Al. Odobescu, *Despre unele manuscripte și cărți tipărite aflate în mănăstirea Bistrița (districtul Vâlcea în România)*, în „*Revista Română*” I, (1861) pp. 807—830.

³⁾ Al. Odobescu, articol citat.

când au fost în zilele lui Leon Voevod luoați-au niște oameni străini de au fost perit 9 ani, iară când au fost în zilele Io Matei Voevod aflatu-o-au Pre-da Brâncoveanu și o a luat cu pără de în Di- van și o a trimis la Bistrița" ¹⁾).

Bibliotecile din mănăstirea Neamțului, episcopia Romanului și a Hușilor, descrise de episcopul Melchisedec, cuprindeau numeroase manuscrise și cărți vechi românești. O parte din ele au venit în Biblioteca Academiei Române, restul formează încă un material prețios pentru cercetătorul bibliograf.

În mănăstirea Coșula d-l N Iorga a descoperit o traducere românească în manuscris din vestitul istoric Herodot.

Din mănăstirea Voroneț ne-au venit vestitele texte românești din secolul al XVI-lea: psaltirea voronețeană, din care reproducem o pagină și codicele voronețean, publicat de profesorul bucovinean I. G. Sbiera.

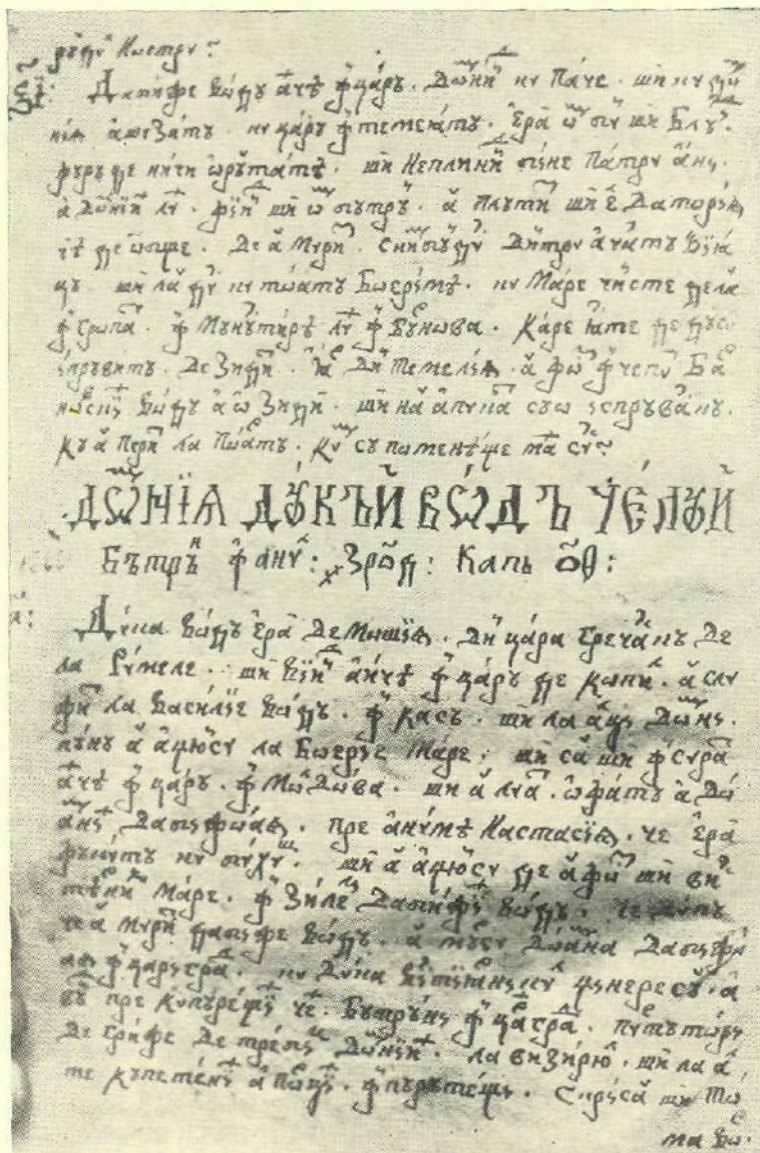
Biblioteca mănăstirii dela Văcărești a fost una dintre cele mai vestite și mai bogate în cărți românești și străine. Un catalog al ei, scris în grecește, se păstrează în manuscrisul românesc No. 603 din

Biblioteca Academiei Române. „La filele 221—226 și 271—289 sunt trecute cărțile tipărite, iar la f. 289—294 sunt înregistrate manuscrisele bibliote-
cei; ce păcat că s'au risipit atâtea mss. prețioase (printre ele și unele cuprinzând cronicile țării) și nu ne-a rămas decât inventarul ca să deplângem pierderea!" ²⁾).

Mitropolia din București a strâns din Văcărești, a primit numeroase donații, — în 1701 Ioan Mazepa hatmanul Cazacilor îi dăruiește c ediție slavonească din „Viețile Sfinților” tipărită la Moscova în 1690 — a cules numeroase cărți dela biserici și mănăstiri; dar din bogata bibliotecă de odinioară, careia Petrarhe Poenaru îi făcea un bun catalog la 1836 ³⁾, n'a mai rămas până astăzi aproape nimic. O bună parte din aceste cărți formează actuala bibliotecă a seminarului Central.

În secolul al XVII-ela orașul București avea trei mari biblioteci publice. O însemnare contemporană ne dă lămuriri asupra lor și asupra altora din cuprinsul țării:

„...Să află și vivliothichi, la Mitropolie în

Pagină de cronicarul Ion Neculce

...Dabija Vodă aicea în foră domnind cu pace și cu domnia așezată, cu țara întemeiată. Era om bun și blând, fără de nici o răutate și neplăcând bine paleu ani a domniei lui, fiind și om bătrân, a plătit și el datorita cea deobșie, de au murit. Schimbându-l dintru aciașă viață și l-au dus cu toată boerimea, cu mare cinste de Ișau îngropat, în mănăstirea lui în Bărnova. Care toate de dânsul isprăvită, de zidit. Iar din temelio au fost încoput Barnovichi Voda a o zidit, și n-au apucat să o isprăviască că au perit la Poartă, cum se nomeneste mai sus.

Domnia Ducăi Vodă celui Bătrân în anul 1665:
Duca Vodă era de moșia din țara grecească de la Ramele, și fima aicea de copil au slujit la Vasilie Vodă în cașă și alți Domni, până au agiuns la boeria mare, și s-au și însurat aicea în țară în Moldova, și au luat o fată a doamnei Dabijoaia, pre anumea Nastasia, ce era făcută cu Buhur, și a agiunsu de au fost și vîsteornic mare în zilele Dabijii Vodă, ce după ce au murit Dabije Vodă au mârșu Doamna Dabijoaia în Țarigrad, cu Duca vestiarnicul geneșău, având pre Capăreștii cel bătrân în Țarigrad, purtători de grje de trebile Domniei, la vizitile și la alie căpetenii a Porții. Împărărești. Scris-au și Toma Vor. (ticol Cantacuzino)...

¹⁾ Ibidem n. 3.

²⁾ D. Russo, Elenizmul în România, Buc. 1912, p. 67 n.

³⁾ Biblioteca Academiei Române, Ms. 2683.

București, la mănăstirea Văcărești, ce este zidită de Niculae Voevod Mavrocordat, lângă București. Este și alta vivliothichi, mai mică, la Sfeți Sava în București, unde este școala elinească și în eparhia episcopii¹⁾.

A fost cea mai mare vivliotichi decât toate acestea, cu multă cheltuială și multe cărți elinești, letinești, franțuzești, turcești, la mănăstirea Mărgineni în eparhia Mitropolitului, la Ținut Prahovii, ce este zidită de Costandin Cantacozino, ce au fost Postelnic-Mare la Matei-Vodă Basarab. Pentru care mai pe larg la rândul neamului boieresc vom grăi. Dar cele mai multe cărți s'au rădăcit de Niculae-Vodă și le-au dus la vivliotichi al său ce făcuse la Țarigrad, la casa lui, la Bata,— a căror răpunere, neprelungind, am văzut cu ochii noștri, că toate [luându-se tot] cărțile, câte strânsese, atât aceste fără dreptate (cât și cele cumpărate cu bani de dânsul) luate, cum dela Mărgineni și dela mulți din boieri de țară, cât și cele de dânsul cumpărate, toate le-au luat datornicii ce împrumutase bani fiu-său Constandin - Vodă²⁾.

Un rudimentar catalog „de cărțile ce se află în diferite mănăstiri” din Muntenia se poate vedea în manuscris la Academia Română³⁾.

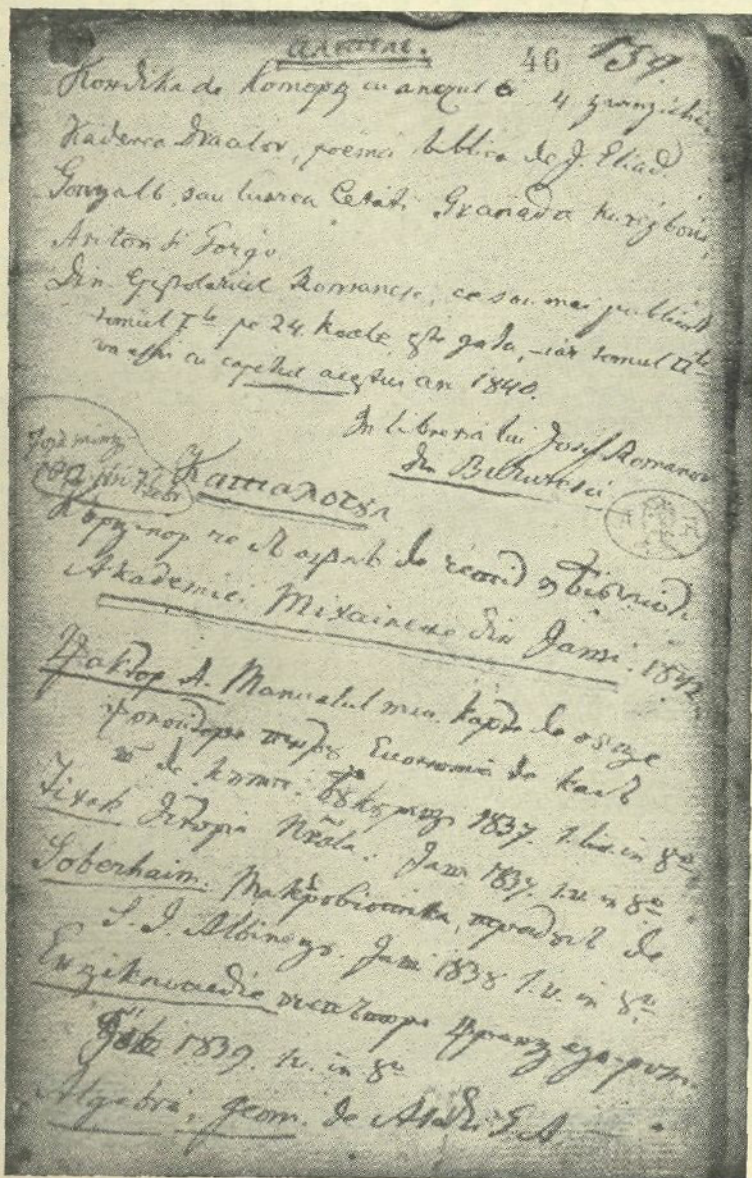
C. Erbiceanu a publicat un catalog al bibliotecii

seminarului „Veniamin” din Iași⁴⁾; d-l C. Lacea al bibliotecii vechi dela biserica Sf. Neculai din Brașov⁵⁾; d-l Al. Lapedatu a publicat „Manuscrisele dela Biserici și Râșca”⁶⁾; Dr. Iacob Radu „Manuscrisele bibliotecii Episcopiei greco-catolice române din Oradea-Mare”⁷⁾; și d-l N. Iorga „Manuscrisele Mănăstirii Cernica”⁸⁾ și „Două biblioteci de mănăstiri, Ghighiu și Argeș”⁹⁾.

Multe biblioteci bogate de mănăstiri au fost arse sau prădate de năvălitorii sălbateci și distrugători. Cezar Daponte, cronicarul grec, ne spune că la 12 Septembrie 1737 Turcii pradă orașul Târgoviște, dau foc vechii mitropolii și dintr'o tainiță de supt pământ au încărcat într'o mulțime de care, cărțile din biblioteca mănăstirii și le-au dus peste Dunăre.

În Moldova la 1687 Tătarii ard mitropolia cea veche, biserica dela Tresfetitele, pradă și strică tot. Dosoftei mitropolitul fuge în țara leșească cu toate odoarele și cu moaștele sfinte. Suntem în epoca de tristă aducere aminte, pe care cronicarul Miron Costin o caracterizează cu multă amărăciune:

„Sosiră asupra noastră cumplite aceste vremi de

Pagină manuscris din catalogul bibliotecii Academiei Mihailene din Iași, 1842

4) Const. Erbiceanu, Biblioteca Seminarului „Veniamin”, în „Revista teologică” III, (1885), pp. 401 și urmare.

5) Const. Lacea, Biblioteca veche a bisericii Sf. Neculai din Brașov, în „Transilvania” 1909, p. 100.

6) București, 1906.

7) Academia Rom. Mem. sect. ist. seria III, t. I, mem. 6.

8) București, 1902.

9) București, 1904.

1) Notă în original.

2) Biblioteca Academiei Române Ms. 266 fila 65 v., publicată în N. Iorga, Studii și documente vol. III, p. 56.

3) Ms. 2688.

acum, de nu stăm de scrisori, ce de griji și suspinuri. Și la acest feliu de scrisoare, gând slobod și fără valuri trebuiaște; ear noi prăvim cumplite vremi și cumpănă mare pământului nostru și nouă" ¹⁾).

II. Bibliotecile boierești și domnești.

„Mare sgomot a făcut în Europa publicațiunea abatelui Maio, care a ajuns ca să dea lumei cartea lui Ciceron „*De republica*”... Fiindcă la soarta acestei cărți am luat și noi Românii o mare parte, de aceia aducem aici citatele, care ne privesc, făcând totodată cunoscut că Maio a găsit-o în Volinia, la unul din aristocrații acelei laturi a Rusiei de astăzi.

Cel dintâi, care pomenește despre acest tezaur al literaturii latine clasice, este Laurenție Miuller în anul 1585. L. Miuller se exprimă: „Nobilul Voliniei Woinowski a primit din biblioteca Valahiei un manuscript de o valoare mare și anume în acel timp, când a fost învins guvernatorul turc Alexandru Lapuha [Lăpușneanul] și când Laski a introdus pe Despot. Intre altele Laski a primit și „*libri Ciceronis de Republica ad Atticum*”. Această carte este scrisă cu litere de aur pe pergament și este învălăită într'o copertă, tipărită într'o tipografie necunoscută, și se vede că ea a aparținut vre unui nobil, care pune pe dânsa un preț mare”.

O altă recenzie asupra soartei manuscriptului lui Ciceron, și care reproduce și cele spuse de Miuller, după ele au fost reproduse și de alții, dovedește că „Smaus s'a înșelat crezând, că acest manuscript a fost cândva în Valahia, propriu zisă. El a stat în biblioteca orașului Suceava, când acest oraș a fost capitala Despotului Iacov Vasilie sau Vasilid (Iacobus Vasilicis), care este cunoscut și cu numele de Ioan Heraclid, care a învățat în Vittemberg, a călătorit prin Franța și Germania și mai mulți ani dearândul a copiat manuscripte în Vatican. Acest om extraordinar a putut să capete manuscriptul în timpul călătoriilor sale, dacă nu cumva el n'o fi fost adus în Moldova chiar din Constantinopol”.

În tot cazul Voinowski a primit acest tezaur pe la 1561 și prin urmare el trebuie să fie în vremea din bibliotecile nobilei Voliniei, dacă nu cumva Voinowski nu l-o fi încredinșat lui Maio, care îl va fi ascuns cine știe în ce bibliotecă din Europa” ²⁾).

În 1602 arhiducele Maximilian lua pentru el din moștenirea lui Petru Șchiopol, mort în Tirol, „*Invățăturile lui Neagoe*” ³⁾).

Pe o veche carte „*Urbani Bellunensis Institutio-num in linguam graecam grammaticarum libri duo*” (Basel 1535), însemnând la dată: 1535, se pune

această iscălitură: „din ale lui Dracu Suțu” ⁴⁾).

Un Constandinus Philite iscălește pe cartea „*Epitome Iuvis Ciuilis quae legum prochiron et hexabiblos inscribitur, authore Constantino-Harmenopulo Nomophylace*”... Parisiis, 1540.

Constantin Mavrocordat iscălește pe cartea „*Aeliani variae historiae libri XIII*”. Roma, 1545.

„Din marea bibliotecă domnească a Brâncoveanului au ajuns până la noi, după tragica nenorocire din 1714, numai câteva cărți răzlețe. Al lui a fost poate splendidul manuscript al lui Teofilact, frumos legat, care se păstrează în Biblioteca imperială din Viena, și tot acolo se poate vedea alt manuscript, cu stema munteană, care cuprinde Istoria patriarhilor din Antiohia, închinată lui de acela care, pribeag în Țara-Românească, purta acest titlu pe vremea lui Constantin-Vodă, *Atanasie*” ⁵⁾).

Iscălitura domnitorului muntean se vede pe o ediție grecească din „*Mărgăritarele*” lui Ioan Chrysostom; iar însemnări autografe putem citi pe un călindar din 1701 și altul din 1707 venit la Academie din biblioteca lui Ghenadie Enăceanu.

Un „*Costache Stolnicu*” iscălește pe „*Nuovo Fior di Virtù*”, Veneția 1771.

Toma Cantacuzino are în biblioteca sa: „*Della Cassandra, portata dal francese dal Signor Co. Maiolino Bisaccioni. Parte II-IV*”, Veneția, 1698; iar Radu Cantacuzino o altă carte italiană: „*Paciuchelli da Montepulciano, Trattato della pazienza...*” Veneția, 1704.

Un boier moldovean Manolache Bogdan are o ediție din Suetoniu dela 1745; iar Ioan Paladi, alt moldovean, pe Suetoniu și pe Erasm. Aceeași ediție din Suetoniu se găsea și în biblioteca lui Ioan Conaki.

Ștefan Brâncoveanu citea pe *Lapide, Commentaria in Quatuor Prophetas Maiores*. Venetiis, 1706; iar Grigore Brâncoveanu, traducătorul din latinește în grecește al logicei lui Heineccius iscălia pe același „*Mărgăritar*” pe care se găsește și autograful domnitorului Brâncoveanu.

Dorothei Călugărul din secolul al XVIII avea pe *Dionysius Areopagita, Opera*. Antuerpiae, 1634.

Un *Damaschin* iscălia la 1695 pe opera lui Vega (*R. P. M. F. Didacus dela*), *Conciones quadragesimales vespertinae super septem poenitentiales psalmos*. Venetiis, 1604. *Alexandru Duca* avea pe *Antonio Foresti, Del mappamondo storico*. Venezia, 1697. *Răducan Fărcășanu* iscălia pe ediția din Brașov dela 1762 a lui Iohann Hübner. Domnitorul Grigore Ghica iscălia pe cartea lui *F. Bartholomaeus Medina, In tertiam partem D. Thomae Aquinatis... expositio*, din 1587. *Dumitru Grecian* avea un *Ciceron*, ediție din 1757. *Ivașco*, copil dela Vătaful de aprozi, iscălește pe volumul lui *Marti-*

¹⁾ Voroavă către cetitori.

²⁾ N. Iorga, *Faze sufletesti și cărți reprezentative la Români*. Buc. 1915 p. 5. (Academia Română).

³⁾ Biblioteca Academiei Române, Ms. 2529 filele 488-89.

⁴⁾ N. Iorga, *Vechile biblioteci românești*.

⁵⁾ N. Iorga, *Ceva mai mult despre viața noastră culturală și literară în secolul al XVIII-lea*. Buc. 1916, p. 8. (Academia Română).

CONSTANTIN BRANCOVEANU, DOMNUL CULTURAL (1688—1714) după un
desemn din manuscrisul N-rul 61 de „Psaltichie Rumânească“, cu data 1713,
aflător în Biblioteca Academiei Române (mărime originală).

nus Azpilcueta, *Enchiridion sive manuale confessoriorum et poenitentium*, Wirceburgi, 1593.

Logofătul Radu Krețulescu avea un dicționar greco-latin, editat de G. Budaeus, I. Tusanus, C. Gesnerus, H. Iunius, etc.

Din vestita bibliotecă a Mavrocordaților însemnăm aici câteva cărți cu autografe de-ale familiei.

Admiranda rerum admirabilium encomia. Sive Diserta & Amoena pallas Differens seria sub ludicra specie...

Noviomagi Patavorum, 1676;

Aicher (P. Otto), Tacitus enucleatus, Sive Aphorismi, & Axiomata Politica...

Augusta Vindellicorum, 1701;

Bacon De Verulamio (Francisci), Scripta In Naturali et Universali Philosophia, Amstelodami, 1593;

Breviarum politicorum secundum rubricas mazarinicas, Coloniae Agrippinae, 1692;

Sebastianus Castellio, Sacrorum dialogorum libri quatuor... Lipsiae, 1710;

Conciones sive orationes ex graecis latinisque historicis excerptae, 1570;

Constantinus Germanicus, Aa Justum Sincerum. Epistola politica. De Peregrinationibus Germanorum... Cosmopoli;

Hieremias Drexelius, Rhetorica caelestis seu attente predicandi scientia. Monachii (München), 1636;

Erasmus Roterdamus (Des), De duplici copia verborum ac rerum commentarii duo... Lipsiae, 1568,

o altă ediție grecească din Ulmae, 1712 și una din Osnabrugae, 1715;

Ferdinandus ab Efferen (Wilhelmus), Manuale politicum de ratione Status, seu Idolo Principum, Francofurti, 1630;

Andrea Maximilian Fedro, Monita politico-moralia et icon ingeniorum. Editio Nova. Vesaliae, 1700;

Galileo Galilei Linceo, Opere... Bologna, 1655—1656, (2

O pagină din cartea zugravului Avram dela Târgoviște (1839—1862)

și mai bogată bibliotecă boierească a fost desigur aceea a familiei Sturdza. Ea se compunea din manuscrise de ale cronicarilor noștri și din scrieri străine tipărite, referitoare la istoria Românilor.

III. *Bibliotecile scriitorilor din trecut*

„Cel dintâi reprezintă al spiritului celui nou,

și in-

i, din

are”.

puns

1 ar-

ne-

gă-

ră-

pri-

tăr-

altă.

abi-

in

ih-

aeu

de

Lu-

ro-

cut

N,

de

de

ei

a-

ni

re

n

„

i.

e

i

1)

Știri nouă despre Biblioteca Mavrocordaților și despre

viața muntenească în timpul lui Constantin Vodă-Mavrocordat. Mem. sec. ist. Seria III. Tomul VI. mem. 6. Buc. 1926.

și despre

viața

de

Grigore Ureche, se întoarce din Polonia cu acele cărți de istorie scrise de cei vechi sau de cei mai noi în latinește, care-l ajută a-și alcătui Cronica. Ele s'au pierdut toate. Din biblioteca lui Miron Costin și a fiilor săi s'au păstrat numai două manuscrise latine, pline cu notițe și cercări de condeiu, care se află acum la Academia Română. Și tot acolo se păstrează un fragment din biblioteca lui Dosoftei Mitropolitul, compilatorul Vieților de Sfinți și poezul Psalmilor: o cârtică hagiografică ieșită în Veneția la 1663, legată la un loc cu culegerea de Istorie, din 1650, a lui Matei Cigala din Cipriu¹⁾.

Tot din biblioteca lui Dosoftei se păstrează la Academie o „Istorie universală dela începutul lumii până la 1500 scrisă de Ioan Neukler dela Tübingen și continuată până la 1514 de Nicolae Basilius și de alții până la 1544. Tipărită la Colonia în 1544”. Din biblioteca lui Dosoftei cartea ajunge proprietatea Stolnicului Const. Cantacuzino. O însemnare autografă a Stolnicului ne arată:

„Așa au fost cumpărat de Mitropolitul Dositheu; iar apoi însuș sfinția sa l-au dăruit Jupânului Doctorel Iacov Pîlarin, când au fost la Iași cu oastea la anul 1685: și apoi Doctorel l-au dăruit lu Costandin Cantacuzinó Stolnic”²⁾.

Din bogata bibliotecă a Stolnicului Const. Cantacuzino cunoaștem acum foarte multe cărți. O listă a lor s'ar putea face. Numai în biblioteca Academiei Române avem peste 80 de volume cu autograful cunoscut: „Ex Libris Constantin Cantacuzeni”.

Din biblioteca lui Dimitrie Cantemir am găsit un „*Dictionarium Graeco-Latinum*”. Basileae, cu autograful marelui nostru istoric: „*Ex libris Ioannis Demetrii Kantemyri Vayvodae Principis Terrarum Moldaviae, 1696*”.

Dela Mitropolitul Antim Ivireanul ni se păstrează: *Aurelius Augustinus, Decimus tomus operum...* Basileae, 1543, legat împreună cu „*Scara cărții Dumnezăescului Augustin*”, manuscris românesc scris de Mitropolitul Ivireanul (1709—1716).

Din biblioteca poetului Costache Conachi au ajuns până la noi câteva cărți interesante. Ele pot servi mult istoricului literar în cercetarea genetică a operei poetului moldovean. Iată unele:

FRID. CHRIST BAUMEISTER, *Institutiones philosophiae rationalis, methodo Wolfii conscriptae*. Vitebergae, 1765.

IOHANN GEORG HEINRICH FEDER, *Logik und Metaphysik*. Linz, 1795.

WILH. GUTHRIE UND IOH. GRAY. *Allgemeine Weltgeschichte. In Englischen herausgegeben... Übersetzt und verbessert von Christian Gottlof Heyne*. Troppau, 1785—1787, 15 vol.

¹⁾ N. Iorga, Articol cita din „*Floarea Darurilor*”.

²⁾ I. Bianu, Însemnări autografe scrise într-o carte veche de Dosofteiu Mitropolitul Moldovei (1663—1686). Buc. 1915. Academia Română.

QUINTUS HORATIUS FLACCUS, *Opera omnia*. Lipsiae, 1741.

IOANNIS BAPT. HORWAT, *Elementa physica*. Budae, 1799.

I. G. C. C. KIESEWETTER, *Grundriss einer reinen allgemeinen Logik nach Kantischen Grundsätzen zum Gebrauch für Vorlesungen... Zweite... und vermehrte Auflage. I-II Theil*. Berlin, 1795—1796.

FREYHERRN VON METZBURG, *Anleitung zur Mathematik. Nach der vierten lateinischen Ausgabe. Übersetzt von X. G. A. I Theil. Zweite Auflage*. Wien, 1798.

MITTERPACHER (LUDOVICO), *Compendium historiae naturalis*. Budae, 1799.

IOHANN WOLFGANG MÜLLER, *Anweisung zur Kenntnis und dem Gebrauch der Künstlichen Himmels und Erdkugeln besonders in Rücksicht auf die neuesten Nürnberger Globen, für die höhern Classen. Erste Abtheilung*. Nürnberg, 1791.

NEPOS (CORNELIUS), *Vitae excellentium imperatorum. Cum annotationibus grammaticis in usum iuventutis praesertim scholasticae*. Ulmae 1791.

XENOPHONTIS... *Quae exstant opera. Latine tertia nunc cura... elucubrata. Opera Ioannis Leunclavii Amelburni. Tomus I-II*. Lutetiae Parisiorum, 1625.

Din biblioteca lui Cezar Bolliac se păstrează la Academia Română următoarele cărți:

AMPHILOCHII ICONIENSIS, METHODII PATARENSIS ET ANDREAE CRETENSIS, *Opera omnia quae reperi potuerunt... reddita, ac recognita. R. P. F. Francisci Combesis. Tom. I-II*. Parisiis, 1644.

FLAVIUS IOSEPHUS, *Opera quae extant omnia*. Coloniae, 1691.

MORINEAU (AUGUSTE DE), *Essai statistique et politique sur les Etats-Unis d'Amérique. d'apr.s des documents recueillis sur les lieux, comprenant 27 tableaux synoptiques et analytiques...* Paris, 1848.

LA TURQUIE ET LA RUSSIE EN 1854 par M. X. Paris, 1854.

ALEXANDRE, PLANCHE ET DEFAUCONPRET, *Dictionnaire français-grec, composé sur le plan des meilleurs dictionnaires français-latins et enrichi d'une table des noms irréguliers...* Paris, 1856.

Pe un volum din Bartholomaeus F. Medina, *In tertiam partem D. Thomae Aquinatis...* expositio 1587, vedem iscălitura. Mitropolitului Varlaam

Bibliotecile scriitorilor noștri moderni nu ne sunt cunoscute în întregime. O cercetare minuțioasă ar ușura mult viitoare studii de literatură comparată. Din fericele ni s'au păstrat câteva cataloage care ne arată ce cuprindeau bibliotecile câtorva scriitori: Al. Odobescu, D. Bolintineanu, Episcopul Melchisedec, Episcopul Ghenadie Enăceanu, Gh. Lazăr G. Missail, C. Negruzii, Alecu Russo, etc.

GH. CARDAS